

Shema za državno pomoč podjetjem zaradi visoke rasti cen energentov

Bojan Ivanc, CFA, CAIA
Glavni ekonomist pri Analitiki GZS

Novinarska konferenca

Ljubljana, 6. december 2021

Pravna podlaga

- Toolbox for action and support, 13. oktober 2021
- Ukrepi za takojšnjo pomoč potrošnikom in industriji
- Ciljni ukrepi za podporo sektorjem za prilagoditev na višje cene, s pomočjo ukrepov državnih pomoči, ki ne vplivajo na nelojalno konkurenco ali posežejo v delovanje EU ETS sheme
- Dvig cen energentov je izjemen dogodek, ki ga ni bilo mogoče predvideti in ni posledica normalnega delovanja notranjega trga; v tem primeru bi lahko sprejeli razlago, da ne gre za državno pomoč (2. odstavek 107. člena PDEU)

Ukrepi drugi evropskih držav

- 18 držav, večina kombinacija 2 ukrepov
- Transferji ranljivim skupinam (13)
- Znižanje dajatev, omrežnine ali DDV na energente (električna energija, zemeljski plin, tekoča goriva); (10)
- Regulacija veleprodajnih cen (3) ali maloprodajnih cen (5)
- Drugi ukrepi

Vir: <https://www.bruegel.org/publications/datasets/national-policies-to-shield-consumers-from-rising-energy-prices/>

Upravičeni subjekti

- Vse pravne oblike podjetij iz vseh dejavnosti in zadruga (subjekti)
- Delež stroškov energije v prodaji pri individualnem subjektu: > od 1% v zadnjem zaključenem poslovnem letu (2020)
- Delež stroškov energije (postavka AOP 132) v prodaji (AOP110) v posameznih mesecih v obdobju od 1. 10. 2021 do 30. 6. 2022 > glede na isti mesec v prehodnem letu
- Primera:
 - dvig s 1 % v oktobru 2020 na 1,1 % v oktobru 2021
 - dvig s 1 % v januarju 2021 na 1,5 % v januarju 2022

Določitev upravičene škode

- Država v roku 15 dneh po mesecu nastanka upravičenja, povrne polovico nastale škode oz. polovico relativne razlike višjih stroškov za energijo v prodaji v posameznem mesecu na medletni ravni, ki jih subjekti niso mogli prenesti v prodajno ceno izdelkov ali storitev
- Delitev bremena med podjetjem in državo, ki demotivira subjekte od neodgovornega obnašanja; nudi določeno mero predvidljivosti pri bodočem poslovanju in zmanjšuje verjetnost zmanjševanja tekoče proizvodnje v mesecih, ki ekonomsko niso rentabilna za proizvodnjo zaradi visokih tržnih cen energije (predvsem električne energije in plina)
- Primer:
 - dvig deleža stroškov energije v prodaji za 1 odstotno točko med oktobrom 2020 in oktobrom 2021; država upravičenemu subjektu povrne škodo v višini 0,5 odstotne točke prodaje v oktobru 2021

Trajanje pomoči

- Pomoč je začasne narave in je vezana na posamezne mesece v obdobju od 1. oktobra 2021 do 30. junija 2022
- Možnostjo podaljšanja za 3 mesece v primeru, da se ohranijo tako visoke tržne cene energije, še posebej električne energije in plina v naslednjih četrletjih leta 2022 kot v zadnjem četrletju leta 2021
- Subjekti imajo zagotovljeno določeno mero predvidljivosti pri podpori; motivacija k tekočem, neprekinjenem poslovanju

Ocena števila upravičenih subjektov

- 68 tisoč družb
- 8 tisoč družb tega stroška sploh nima
- pri 30 tisoč družbah je strošek < od 1.000 EUR letno
- 30 tisoč (43% vseh); od tega: strošek energije > 1 % prodaje: 22 tisoč (17 tisoč mikro, 4,3 tisoč majhnih, 580 srednjih in 220 velikih)

Strošek sheme (1)

Uporaba predpostavke:

- Mesečni strošek energije je v posameznem mesecu leta 2021 ali 2022 (upravičeno obdobje) > 50% glede na isto mesec v predhodnem letu
- Subjekti uspejo v prodajne cene prevaliti 25% nominalnega prirasta navedene vrednosti dviga (25 EUR višjih stroškov energentov od 100 EUR)
- Delež stroška energije v prodaji se poveča s 3,54 % (2020, mediana) na 5,28 %.

Strošek sheme (2)

- Polovico navedenega dviga (merjeno prek razlike v deležu energije v prodaji med dvema mesecema v različnih letih) pri teh subjektih pokrije država 3 mesece
- V kolikor bi vse družbe to pomoč koristile 3 mesece: 106 mio EUR
- Minimalni znesek povračila: 54 EUR, maksimalen: 2,9 mio EUR, mediana: 410 EUR
- Vsi subjekti pomoči ne bi koristili, prav tako imajo subjekti različne pogodbe o dobavah, določene omejitve izločajo upravičene subjekte (družba ne sme biti v težavah, prepoved prekinitve pogodb o dobavi energije ipd.)

Nadzor

- Nadzor nad predloženimi mesečnimi finančnimi izkazi in shemo bi izvajalo Ministrstvo za finance

Prednosti in slabosti predloga

- Ustrezen segment subjektov (subjekti, kjer je dvig cen otežen glede na njihovo poslovno moč, kar se meri v obliki deleža prevalitve višjih stroškov energije v prodajo)
- Opredelitev sheme pomoči na ravni posameznega subjekta; ni diskriminacije med majhnimi ali velikimi subjekti
- Pokritje škode zaradi dviga cen vseh vrst energije
- Slabosti predloga:
 - subjekti morajo pripraviti mesečne izkaze (tekoči mesec in isti mesec v predhodnem letu), oz. vsaj AOP postavki prodaja (AOP110) in stroški energije (AOP132); vsi jih tekoče ne pripravljajo
 - subjektu, kateremu se prodaja v tekočem mesecu, ko ima višje stroške energije, poveča (prenosa dela dviga cen surovin v končne izdelke, dvig prodaje trgovskega blaga), se delež stroškov energije v prodaji *ceteris paribus* zniža: nižje efektivno kritje škode zaradi dviga cen energije